

KONTROL INTEGRATUKO ESTRATEGIA

Izurrite honi aurre egiteko gakoa ez da neurri isolatu bat, ZIKLO BIOLOGIKOAREN HIRU UNE KRITIKOETAN JARDUERA EZBERDINAK KONBINATZEN DITUEN PROGRAMA bat baizik (ikus zikloa barrualdean):

1. unea / Larrialdia (helduen kontrola > beita + intsektizida)

- *Rhagoletis completa* eulia ez da intxaurrendoz elikatzen. Hori dela eta, ohiko intsektizidekin egindako TRATAMENDU ISOLATUEK ez dute balio horiek ezabatzeko. Soluzio nagusia tranpa-harrapatzeak dira,
- Harrapaketa masiboa: substantzia lurrunkordun beita eta insektizida duten tranpak erabiltzea (Espainian baimendutako markak: Bayer eta SEDQ).

2. unea / Errunaldia (ugalketa-kontrola > uxagarriak)

- Uxagarriek eulia intxaurrera hurbiltzea edo arrautzak uztea saihesten dute.
- Funtsezko unea: monitorizazio-tranpetan lehen harrapaketak egiten direnetik astebete igaro baino lehen jarri beharko da uxagarria.

3. unea / Pupazioa (pupen kontrola > mikrobio entomopatogenoak)

- Larbak lurrera erortzen direnean eta lurperatzen direnean gertatzen da pupazioa, eta, hala, bi kanpaina iraun dezaketen pupa-formako erresistentzia-egiturak sortzen dira, hibernazio-fasean.
- Lurzoruan mikrobio entomo-patogenoak (produktu biologikoak) aplikatzeak hurrengo ziklorako pupa bideragarrien populazioa murrizten du. Badira euli familia honentzat Espainian dagoeneko baimenduta dauden produktuak.

ZURE LANKIDE ESTRATEGIKOA GARA HITZ EGINGO AL DUGU?

INTXAUR-OSKOLAREN EULIAren kontrola

NEIKER-BRTAn, Eusko Jaurlaritzaren lehen sektore-rako I+G+bn espezializatutako zentro teknologikoan, Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako foru-aldundiekin lankidetzan, 16 kontrolgunetan oinarritutako monitorizazio-sistema bat jarri dugu abian 2026an, Euskadin kontrol integratuko lau estrategiaren eraginkortasunaren azterketarekin batera.

Gainera, nekazari lankideen sarea ere badago.

Horri guztiari esker, izurritearen populazio-dinamikari buruzko oharrak sortu eta transferitu ahal izango dira astero.

www.neiker.eus

HARREMANETARAKO

Ion Ortueta Fernández, Maite López Torre,
Ernesto Ortiz Vadillo eta Amaia Ortiz Barredo

✉ info@neiker.eus

📍 NEIKER Arkauti (Araba): 945 121 313

📍 NEIKER Derio (Bizkaia): 944 034 300

NEIKER

MEMBER OF
BASQUE RESEARCH
& TECHNOLOGY ALLIANCE

INTXAUR-OSKOLAREN EULIA (*Rhagoletis completa*) kontrolatzeko gida praktikoa

Posizio taxonomikoa eta erregulatzailea

- Espeziea: *Rhagoletis completa* (Tephritidae familiakoa).
- Harremana: beste fruta-euli batzuen familia berekoa, hala nola olibondoarena edo gereziarena.
- Legezko estatusa: Ez da berrogeialdiko izurritea, ezta lehentasunezkoa ere EB/Espanian. Ez du mugimendu-murrizketarik, ezta errotik kentzeko derrigorrezko programarik ere.

Banaketa Espainian

- Europan berriro azaleratzen ari den izurritea. 1988an aipatu zen lehen aldiz, baina 2013tik hedapen, eragin eta garrantzi ekonomiko handiagoa nabari da.
- Espainiako iparraldeko eremuetan eragin handiagoa izan du: Kataluniak, Galiziak, Asturiasek, Kantabriak eta Euskal Autonomia Erkidegoak azken hiru urteetan % 80ra iritsi diren galerak izan dituzte. Gainera, Nafarroan, Aragoian eta Gaztela eta Leonen ere ageri dira.

Ezaugarri morfologikoak

- Euli univoltinoa (belaunaldi 1/urte)
- Helduen tamaina 4 eta 6,5 mm artekoa, buru horia eta hiru hegaldun hegoak (1. argazkia).
- Arrek eta emeek morfologia oso antzekoa dute, baina emeetan arrautzak erruteko organoa ondo garatuta dagoela ikusten da.

Hedatzea eta barreatzea

- Bideak: Helduen hegaldia, fruitu freskoak garraiatzea eta makinerian edo oinetakoetan pupak ustekabeen eramatea.
- Mugak: Juglans generoko zuhaitzen (intxaurren) presentziaren mende dago erabat, eta muturreko klimekiko sentikorra da (izozte gogorrek eta beroa >35°C).

Ziklo biologikoa (baldintza klimatikoekin lotura estua duena)

- Lurrean lurperatutako pupa-formako erresistentzia-egitura (neguan).
- Pupen larrialdiaren ondorioz, T > 10 °C (ekaina-abuztua) denean, helduak agertzen dira.
- Ernalketa
- Arrautzak helduek larrialdia izan eta 10 bat egunera erruten dituzte. Eme bakoitzak 400 arrautza emankor ere jar ditzake oskol berdea (intxaurren) zulatuz.
- 30-40 egunez, larbak intxaurren oskolaren barne-ehunaz elikatzen dira.
- urrera itzultzea: larbak fruitutik atera, lurperatu eta pupa bihurtzen dira (batzuk bi urte ere iraun dezakete diapausan).

Kalte-galerak

- Zuzenak: intxaurren azala pasta beltz eta bigun bihurtzen da, oskola zikinduz eta balio komertziala murriztuz (nahiz eta zati jangarria egoera onean egon).
- Zeharkakoak: onddo eta bakterioak sartzea errazten du; fruitua behar baino lehenago erortzea eragiten du eta uzta bildu ondoren zuritzea zailtzen du.
- Identifikazioa: larben kaltea intxaurren azalean ikusten da batez ere; apurtzean larbak izango ditu edo beltz egongo da. Bakterio-gaixotasunetatik bereizten da, hauek intxaurren barrualdean kalteak eragiten dituztelako.

Rhagoletis completa-ren bizi-zikloa

Izarrek KONTROL-JARDUERAK egiteko une egokiak adierazten dituzte (ikus atzealdean estrategiak”)

Kontuan hartzekoak

Infestatutako intxaurren lurra biltzea ez da eraginkorra, larbak jada lurrera migratu direlako eta nekez irauten dutelako oraindik intxaurretan. Eraginkorra izan liteke intxaurren zuzaitzeak kentzea larbak lurrera erori aurretik, baina zaila da.

Lurra lantzea, pupen eta larben babeslekua apurtzeko moduan, eraginkortzat jo liteke izotzaldietan. Hala ere, ez da gomendagarria lurzorua biluzik uztea; biodibertsitatea murrizten du eta izurrite hau eta beste batzuk kontrolatzeko baliagarriak diren animalien babeslekuak desagerrarazten ditu.

Barietate desberdinen sentikortasuna. Ez dago barietate erresistentetarik. Intzidentzia txikiena, oro har, intsektuaren zikloaren eta intxaurren fenologiaren arteko asinkroniak eragiten du.